ਸੇਂਟ ਮੈਰੀਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ & ਅਨੁਸਾਰ
ਬਨਾਮ
ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਭਾਰਗਵ & ਓਆਰਐਸ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5789 ਦਾ 2022)
ਅਗਸਤ 24, 2022

[ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ ਅਤੇ ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 226 – ਸੀਬੀਐਸਈ ਸੰਬੰਧੀ ਬਾਇਲਾਜ਼ 1, 2, 23(xi), 25(xii), 26, 27, 44, 46, 49 ਅਤੇ 51 – ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ – ਬਣਾਉਣ ਯੋਗਤਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1-ਸੋਸਾਇਟੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ – ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੇਵਾ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ-ਕਮ-ਸਸਪੈਂਡ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ – ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਤਮੀ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਫਿਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਰਡਰ ਅਤੇ ਖਤਮੀ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਾਉਣ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਟ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੋ ਉਹ ਰਾਜ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ, ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਉਣ ਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ – ਪਰੰਤੂ, ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੇਵਾ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਜੇ ਉਹ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਕਰਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈਜਨਤਕ ਅੰਗ, ਅਤੇ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਸੀ - ਰਖਰਖਾਵ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਟ ਬਿਨੈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ,

ਫੈਸਲਾ:1. ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(ਅ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬਿਨੈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਨਤਕ ਨੂੰ ਉਹ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਦਾਇਤਵ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਗ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਲਾਭ ਲਈ ਇਸੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਨਤਕ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(ਬ) ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਲਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਠੇਕੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਿਯੋਕਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ "ਰਾਜ" ਦੀ ਸੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਅਧੀਨ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਗ ਸੀ।

(ਸੀ) ਇਸ ਨੂੰ ਤਦਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਜੋ ਕਿ "ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ" ਜਾਂ "ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼" ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਸੇਵਾ ਠੇਕੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਲ ਜਾਂ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਸੇਵਾ ਠੇਕੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ।

(d) ਜੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਲਗਾਏ ਗਏ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦਾ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੇਵਲ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ "ਏ" ਜਾਂ "ਬੀ" ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਅਵਿੱਛੇਦਯ ਭਾਗ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਮਚਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਉਥੇ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਹਟਾਉਣੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ।

(e) ਮੂਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਅੰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 68]

ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, (2020) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 449 : [2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 722 – ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 331 : [2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 315; ਵੈਸ਼ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ, (1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 58 : [1976] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1006; ਕੁਮਾਰੀ ਰੇਜੀਨਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਅਲੋਇਸਿਅਸ ਹਾਈ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (1972) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 188 : [1971] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 6 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1971 ਐਸ.ਸੀ. 1920,

ਕੁਮਾਰੀ ਅਨੀਤਾ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ, ਉੱਚਾਹਾਰ; ਰਾਏ ਬਰੇਲੀ, (1992) 1 ਯੂ.ਪੀ.ਐਲ.ਬੀ.ਈ.ਸੀ. 30; ਸਤੀਮਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਪੌਲਸ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (2011) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 760 : [2011] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 203; ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਜੁਲੁ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571 : [1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 368; ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਸਦਾਸਿਵਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2005) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 657 : [2005] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 421; ਅਪੋਲੋ ਟਾਇਰਸ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਪੀ. ਸੇਬਾਸਟੀਅਨ, (2009) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 360 : [2009] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 336; ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਨ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡਰੇਨੇਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2015) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 670 : [2014] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 892; ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਾਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਾਧਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸਜੀਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਨ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691 : [1989] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 697; ਜੀ ਬਾਸੀ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਪਸ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2003) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225 : [2003] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1174; ਪ੍ਰਾਗਾ ਟੂਲਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਏ. ਇਮਾਨੂਅਲ, (1969) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 585 : [1969] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 773; ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸਾਗਰ ਥਾਮਸ, (2003) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733 : [2003] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 121; ਜਨਤ ਜੇਪਾਲ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਆਰ.ਐਮ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2015 (13) ਸਕੇਲ 622; ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਦਿੱਲੀ ਪਬ

ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਟੇਟ, (1993) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 111 : 1993 (3) ਸਕੇਲ 248; ਸੁਸਮਿਤਾ ਬਸੁ ਬਨਾਮ ਬਾਲੀਗੁੰਜੇ ਸਿਖਿਆ ਸਮਿਤੀ, (2006) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 680 : [2006] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 506; ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਾਗੋ ਕੁੰਨਾ, (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 303 : [2019] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452; ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਰਾਵਤ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਟੇਟ, (2021) 6 ਆਲ ਐਲ.ਜੇ. 393 (ਐਫ.ਬੀ.) – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 722 ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 13

[2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 315 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 13

[1976] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1006 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 28

[1971] ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 6 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 31

[2011] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 203 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 34

[1997] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 368 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 34

[2005] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 421 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 34

[2009] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 336 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 34

[2014] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 892 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 35

[1989] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 697 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 36

[2003] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1174 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 36

[1969] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 773 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 36

[2003] 4 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 121 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 36

[1972] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 320 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 48

[2002] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 587 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 52

[1975] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 173 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 52

[2006] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 506 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 55

[2019] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 62

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5789 ਦਾ 2022.

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇੰਦੌਰ ਵਿੱਚ 15.12.2021 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 485 ਦਾ 2017.

ਪਾਈ ਅਮਿਤ, ਰੋਹਿਤ ਆਰ. ਸਬੂ, ਮਿਸ ਪੰਖੁੜੀ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਰੂਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜੀਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਸ ਪੰਖੁੜੀ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਮਿਸ ਨੀਲਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਭਾਰਗਵ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ (ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ) ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੰਦੌਰ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 15.12.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ-

(ਅ) ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

(ਬ) ਕੀ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਜੋ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ

ਆਉਣਯੋਗ ਹੈ, ਕੀ ਇਸਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਹਨ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

4. ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਸਵਾਲ, ਭਾਵੇਂ ਪੇਚੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਕੇਸ ਲਾਅ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਤੱਥਾਤਮਕ ਮੈਟਰਿਕਸ

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1-ਸੋਸਾਇਟੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਇਸਦੇ ਆਂਤਰਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1-ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 (ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਕਾ ਅੱਗੇ ਮੂਲ ਰਿਟ ਅਰਜੀਕਰਤਾ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਇੱਕ ਦਫਤਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਆਚਰਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ 08.09.2014 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ-ਕਮ-ਮੁਅੱਤਲੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਛੇ ਆਧਾਰਾਂ ਉੱਤੇ 08.12.2014 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਭਾਗੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

6. 08.12.2014 ਨੂੰ ਦਰਜ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

"ਚਾਰਜ I-

ਕਿ, ਤੁਸੀਂ 4 ਅਗਸਤ, 2014 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਮੈਡਮ ਅਧਿਆਪਿਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀਟੀਏ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੁੱਖੇ, ਉੱਚੇ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਚਿਤ ਸੀ। ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਨਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ।

ਚਾਰਜ-II-

ਕਿ, ਤੁਸੀਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਣਚਾਹੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਵਿੱਚ ਹੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸ਼ਲੀਲ, ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਅਤੇ ਆਕ੍ਰਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੀ ਛਵੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚਾਰਜ-III-

ਕਿ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਅਗਸਤ, 2014 ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ 01.09.2014 ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ 1 ਤੋਂ 8 ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ 9 ਤੋਂ 30 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਸਬਸਿਸਟੈਂਸ ਅਲਾਉਂਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 01.10.2014 ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ- "ਮੈਂ ਸਬਸਿਸਟੈਂਸ ਅਲਾਉਂਸ ਲੈ ਲਵਾਂਗਾ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ..." (ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 10.10.2014)।

ਤੁਹਾਡਾ ਤਨਖਾਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਮਾਲਕ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਕੂਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

ਚਾਰਜ-IV-

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਰੁਖੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਦਤਮੀਜੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ: (1) ਸਿਸਟਰ ਲਲਿਤਾ (ਪੱਤਰ ਮਿਤੀ 17.04.2009) ਅਤੇ (2) ਸਿਸਟਰ ਫਲੇਵੀਆ।

ਚਾਰਜ-V-

ਤੁਸੀਂ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਧਮਕੀ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚਾਰਜ-VI-

ਤੁਸੀਂ, ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਆਦਤ ਵਿੱਚ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਵਿਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਛੁੱਟੀ ਲੈਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਕਦੇ ਕਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਵੀ।"

ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 08.05.2015 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

7. ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਖਤਮੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲੰਤ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ 49 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ (i) ਸਿਸਟਰ ਐਮ. ਦੀਪਾ, ਚੇਅਰਮੈਨ, (ii) ਸਿਸਟਰ ਐਮ. ਜਾਰਜੀਨਾ, ਸਕੂਲ ਮੈਨੇਜਰ, (iii) ਐਸ.ਐਨ. ਪੁਰਵਾਰ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਮਜ਼ਦ, ਅਤੇ (iv) ਸਾਧਨਾ ਪਰਾਂਜਪੇ, ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ, ਅਪੀਲੰਤ ਨੰਬਰ 2 ਵੱਲੋਂ, ਮਿਤੀ 23.09.2016 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

BHARGAVA [ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

8. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੰਜ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ:-

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਘ$_{NONE}$

ਕੇਂਦਰੀ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ$_{NONE}$

ਸੇਂਟ ਮੇਰੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੋਸਾਇਟੀ$_{NONE}$

ਸਕੂਲ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ$_{NONE}$

ਮਿਸਟਰ ਟੀ.ਆਰ. ਲਾਪਾਲਿਕਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਉਪ ਲੇਬਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ)$_{NONE}$

9. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਜ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਸਕੂਲ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ 23.09.2016 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ 08.05.2015 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਤਮੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਨਿਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲਿਖਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਘ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ (ਸੀਬੀਐਸਈ), ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 3 ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

10. ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕੱਲੇ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਨਿਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਤਰਤਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਚੁੱਕਿਆ।

11. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਰਿੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਤੀ 10.07.2017 ਦੇ ਆਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: -

“ਜਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੁ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਯਾਚੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਜੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜਨਹਿੱਤ ਦਾ ਤੱਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਉਸ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ, ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ, ਵੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਯ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਯਾਚੀ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਕਲਰਿਕਲ ਸਟਾਫ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਲ.ਡੀ.ਸੀ. ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਰੈਂਕ ਐਂਥਨੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਐਮਪਲਾਈਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਰਿਟ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਕਕਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਇੱਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 30(1) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਜਾਂ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਸਜ਼ ਕੀਰਤੀ ਬੁਗਡੇ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੀ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਬਿਨਾ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਦਨੁਸਾਰ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਉਪਾਯਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

12. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਆਂਕ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਐਮ.ਪੀ. ਉੱਚ ਨਿਆਇਲਾਇਆ (ਖੰਡ ਨਿਆਯਪੀਠ ਕੋ ਅਪੀਲ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 2005 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗਏ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੋਈ ਰਿਟ ਅਰਜ਼ੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ।

ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

“11. ਚੂੰਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਰਵਾੜੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਰਵਾੜੀ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ/ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਯੋਗੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਕੜ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਸੋਸਾਇਟੀ & ਓਰਸ. 2014 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਮ.ਪੀ. 162 ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਤੱਕ ਵੈਸ਼ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ, ਸ਼ਾਮਲੀ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਾਰਾਇਣ & ਓਰਸ. (1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 58 ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

12. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 10.07.2017 ਨੂੰ ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 1052/2017 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਨੰਬਰ ਤੇ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਅਦਾਲਤ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ, ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

13. ਲਿਖਤੀ ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਕੇਤਾਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।”

13. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਜੋ ਕਿ (2020) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 449 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਜੋ ਕਿ (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 331 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ - ਸੋਸਾਇਟੀ

15. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸੋਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੀਕਰਣ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1973 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇੱਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਹੈ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਮਹੂ, ਇੰਦੌਰ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੇਂਟ ਮੇਰੀਜ਼ ਹਾਈਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1893 ਵਿੱਚ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕੈਥੋਲਿਕ ਨਨਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਬਿਨਾ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਲਾ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 30(1) ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ... ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਕੂਲ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਮਾਧਿਅਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਹੈ। ਹੋਰ, ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ (1) ਸੇਂਟ ਮੇਰੀਜ਼ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ (2) ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਿਆ ਸਟਾਫ ਲਈ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1-ਸੋਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਨ ਹਨ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸ

16. ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ-ਆਈ ਸੰਬੰਧਨ ਬਾਇਲਾਜ਼

ਅਧਿਆਇ- I

1. ਛੋਟਾ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ:

1. ਇਹ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਕੇਂਦਰੀ ਮਾਧਿਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ – ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਕਹਾਂਗੇ।

2. ਇਹ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2010 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੋਧਾਂ / ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ।

3. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਕੂਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਨ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉੱਨਤੀਕਰਨ ਅਤੇ / ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਕੋਲ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ:

(i) “ਸੰਬੰਧਨ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਔਪਚਾਰਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਜੋ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਤ / ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਕਲਾਸ VIII ਤੱਕ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਰਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(xxxxii) “ਸਕੂਲ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਜੋ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ / ਮੱਧ / ਮਾਧਿਮਿਕ / ਸੀਨੀਅਰ ਮਾਧਿਮਿਕ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

(i) ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ, ਮਾਲਕੀਅਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਇੱਕ ਸਕੂਲ; (ii) ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਜੋ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਅਨੁਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ;

(iii) ਇੱਕ ਖਾਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਕੂਲ; ਅਤੇ

(iv) ਇੱਕ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਸਕੂਲ ਜੋ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਾਂ ਅਨੁਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਅਧਿਆਇ - 6

23. ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ:

(xi) ਇਹ ਸਟਾਫ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰੇਗੀ।

25. ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਖੀ – ਫਰਜ਼, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ:

(xii) ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਿਆ ਸਟਾਫ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨਾ।

ਅਧਿਆਇ - 7

ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ:

26. ਛੋਟਾ ਸਿਰਲੇਖ:

(1) ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਰੇਕ ਸਕੂਲ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਰਾਜ / ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਅਪਣਾਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ।

(2) ਹਰੇਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਾਰ ਰਾਜ / ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਅਨੁਬੰਧ III ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ / ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਕੂਲ ਸਥਿਤ ਹੈ।

27. ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ:

(1) ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ (ਬਹੁ-ਕਾਰਜ ਸਟਾਫ) ਹਾਊਸਕੀਪਿੰਗ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਨਨਤੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਸਕੂਲ ਸੋਸਾਇਟੀ/ਟ੍ਰੱਸਟ/ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜੋ ਕੰਪਨੀਆਂ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਚਿਤ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਬੋਰਡ / ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਸੁਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਗਰੁੱਪ 'ਡੀ' ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮੁਖੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ

a) ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ:

(i) ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ;

(ii) ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ;

(iii) ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆਵਿਦ;

(iv) ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ; ਅਤੇ

(v) ਇੱਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ।

b) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ:

(i) ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ;

(ii) ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਖੀ;

(iii) ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆਵਿਦ; ਅਤੇ

(iv) ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰ

c) ਕਲਾਰਕੀ ਸਟਾਫ / ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਸਹਾਇਕ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ:

(i) ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ।

(ii) ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਖੀ;

(iii) ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ/ ਕੋਰਸਪੌਂਡੈਂਟ

d) ਕਲਾਸ IV ਸਟਾਫ / ਮਲਟੀਟਾਸਕਿੰਗ ਸਟਾਫ/ ਹਾਊਸਕੀਪਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ:

(i) ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਖੀ;

(ii) ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ।

(3) ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਮਤਭੇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟਰੱਸਟ / ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(5) ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਚੋਣ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਜਿਹੇ ਨਾ-ਸਵੀਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣਾ ਕਾਰਣ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਨੀਆਂ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਚਿਤ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਜਾਂ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇਸਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ।

(6) ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸਮਾਹਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

44. ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ:

ਅਧਿਐਨ-7 ਦੇ ਬਾਇਲਾਅ ਨੰਬਰ 44 ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉੱਤੇ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜੋ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

46. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

ਮੁਅੱਤਲੀ

1. ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ:

a. ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ।

ਜਾਂ

ਬੀ. ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਸ ਹੈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ;

ਜਾਂ

c. ਉਸ 'ਤੇ ਗਬਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ;

ਜਾਂ

d. ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰੂਰਤਾ / ਸਰੀਰਕ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਜਾਂ

e. ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਪੇ, ਸੰਭਾਲਕ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੈ;

ਜਾਂ

f. ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੈ।

49. ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ:

1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਬ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਜਾਂਚ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿੰਨੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਢੰਗ ਅਨੁਸਾਰ:

a) ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦੋਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ;

b) ਬਚਾਅ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖੁਦ ਉਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ;

c) ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ;

d) ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ:

(i) ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗਾ; ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ;

(ii) ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਦੋ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ।

(iii) ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਈ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪੂਰਵ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਸੰਚਾਰ ਕਰੇਗਾ।

(iv) ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਸਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਉਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉੱਤੇ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਭੇਜੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਕਾਰਡ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰਜ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ, ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜਵਾਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ।

2. ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਤਬ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

51. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ:

1. ਜੇਕਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ:

a) ਸਕੂਲ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

b) ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ, ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

c) ਬੋਰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ।

d) ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਖੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਹੈ; ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਖੀ ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

e) ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਜੋ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੈ।

2. ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚੇਗੀ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ।

ਐਪੈਂਡਿਕਸ–IV ਬਾਇਲਾਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਐਪੈਂਡਿਕਸ-IV ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:-

"6. ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ: ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ। ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੇ

ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿਯਮਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ

17. ਮਿਸਟਰ ਪਾਈ ਅਮਿਤ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਚੁਕੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਕਿ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਤਮੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇੰਟਰਾ-ਕੋਰਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ।ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੈਤੇ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਯੋਗ ਸੀ।

18. ਸ੍ਰੀ ਪਾਈ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਉੱਤੇ) ਅਤੇ ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਉੱਤੇ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

19. ਸ੍ਰੀ ਪਾਈ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ:-

(ਅ) ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਹੈ;NONE NONE

(ਬ) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਇੱਥੇ ਦਰਮਿਆਨ ਵਿਵਾਦ ਸਰਾਸਰ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਬਲਿਕ ਲਾਅ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇNONE NONE

(ਸੀ) ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਇੱਥੇ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਖਤਮੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਾਹਤ ਮੰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।NONE NONE

20. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਪਾਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

21. ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਇੱਥੇ ਵਰਚੁਅਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿਤੀ 10.08.2022 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

"ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 (ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਭਾਰਗਵ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ:08.08.2022 ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਸ ਦਾਖਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬੈਂਚ ਇੰਦੌਰ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 485/2017 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ: 15.12.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਯੋਗ ਸੀ।

ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਸੇਂਟ ਮੈਰੀਜ਼ ਹਾਈਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ, ਮਹੂ (ਐਮ.ਪੀ.) ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਮਲੀ ਸੇਂਟ ਮੈਰੀਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੁਲਾਈ 1, 1987 ਤੋਂ ਇੱਕ ਐਲਡੀਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਆਪਣੀ 27 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਲਗਨ, ਵਫਾਦਾਰੀ (ਵਫਾਦਾਰੀ) ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁੱਕ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਗੁਪਤ ਰੋਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿ, ਜਿੰਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਕੋਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ:

ਮੈਂਡੇਮਸ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਉਪਾਯ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਅਨਿਆਇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀਅਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ।

"ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜਰੂਰੀ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਮਸਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂਡੇਮਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ "ਮਸਟ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਂਡੇਮਸ ਜਰੂਰੀ ਅਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਡੇਮਸ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਉਪਾਯ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਅਨਿਆਇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀਅਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ।

ਮੈਂ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1), ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਬਾਰੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਬੈਂਚ ਇੰਦੌਰ ਵੱਲੋਂ ਰਿਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 485 ਆਫ 2017 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ: 15.12.2021 ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ।

1. ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ।

ਜਾਂ

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 76 ਅਤੇ 77 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ (ਐਨੈਕਸਚਰ ਆਰ-2 ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ ਕੇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 331 ਵਿੱਚ)।

2. ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 89 ਤੇ ਪੈਰਾ 20, ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 89-90 ਤੇ ਪੈਰਾ 21 ਅਤੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 90 ਤੇ ਪੈਰਾ 22 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ (ਐਨੈਕਸਚਰ ਆਰ-3 ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ ਕੇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 1989 ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1607) (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691

3. ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 6 ਅਤੇ 7 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ।

ਜਾਂ

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 97, 98 ਅਤੇ 99 ਤੇ ਪੈਰਾ 15 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ (ਐਨੈਕਸਚਰ ਆਰ-4 ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ ਕੇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (2020) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 449।

4. ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ-5 ਯੋਗੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਕੜ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ

ਸੋਸਾਇਟੀ, 2014 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਮ.ਪੀ. 162: ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2014 (ਐਨ.ਓ.ਸੀ 580) 211."

22. ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

"i) ਕਿ, ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਅਸ਼ਵਿਨ ਭਾਰਗਵ ਨਾਸੋਫੈਰੇਂਕਸ ਦੇ ਕੈਂਸਰ (ਸਿਰ ਅਤੇ ਨੱਕ ਦਾ ਦੁਰਲੱਭ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੈਂਸਰ) ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਇਲਾਜ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਵਿੱਤੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ii) ਕਿ, ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਨੀਤਾ ਭਾਰਗਵ, 53 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ, 25.12.2021 ਨੂੰ ਕਾਰਨੀਓ ਵਰਟੀਬਰਲ ਜੰਕਸ਼ਨ ਅਨੋਮਲੀ ਲਈ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ 02.01.2022 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਸਤਰੇ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਦਵਾਈ ਅਜੇ ਵੀ ਫਿਜ਼ੀਓਥੈਰੇਪੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਫਾਲੋਅਪ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੀਰੀਅਡਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸਦੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਤੋਂ 350000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਉਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

iii) ਕਿ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੈਂ ਖੁੱਦ ਖੱਬੇ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀਆ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਾਂ।

iv) ਕਿ, ਮੈਂ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਵਿੱਚ ਘੁੱਟਣੇ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਵੀ ਪੀੜਤ ਹਾਂ।"

23. ਉਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ:-

"ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਮਰ ਅਰਦਾਸ:

1. ਕਿ, ਮੈਂ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1), ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਮਰਤਾਪੂਰਵਕ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਬਾਰੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਬੈਂਚ ਇੰਦੌਰ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 485 ਦੇ 2017 ਵਿੱਚ 15.12.2021 ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੰਪਗਨਡ ਜੱਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

2. ਕਿ, 23.09.2016 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੰਪਗਨਡ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਨੂੰ ਦਿਆਨਪੂਰਵਕ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;

3. ਕਿ, 08.05.2015 ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਰਮੀਮੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਿਆਨਪੂਰਵਕ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;

4. ਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਮੂਲ ਅਸਾਮੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਵੇਤਨਾਂ ਸਮੇਤ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

5. ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਰਾਹਤ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

24. ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 11.08.2022 ਨੂੰ ਤਾਰੀਖਿਤ ਵਾਧੂ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ-

"1. ਕਿ, ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ (ਸੇਂਟ ਮੇਰੀਜ਼ ਹਾਈਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ) ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਐਮ.ਪੀ. ਬੋਰਡ (ਰਾਜ ਬੋਰਡ) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਐਮ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਵੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

2. ਕਿ, ਜਦੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ 01.07.1987 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 26.07.2013 ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

3. ਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸਕੂਲ ਐਮ.ਪੀ. ਅਸ਼ਾਸਕੀਯ ਸਕੂਲ ਵਿਨਿਯਮ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1975 ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸੀ - ਜਿਸ ਨੂੰ 18ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 1975 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਘਟਨਾਤਮਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਹੋ ਸਕੇ।

4. ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧਿਆਇ 2 ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਹੇਠ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ,

“ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।- ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

25. ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇਵੇ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕਲੈਤੇ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਅਰਜ਼ੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮਨੋਰਥ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

26. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਵਲੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

27. ਇੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਤਰਕ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸਕੂਲ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਯਾਨੀ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 12 ਅਧੀਨ "ਰਾਜ" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2009 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, “ਐਕਟ 2009”) ਅਧੀਨ ਆਰੰਭਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਕਸ਼ੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਉਹ ਫੈਸਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਹੋਵੇ ਉਹ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਕਸ਼ੇਤਰ ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

28. ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਬੀਐਸਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਹੈ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1860 ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਰੀਰ. ਕਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਨੂੰਨ ਦੇ

ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵੈਸ਼ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਨਰਾਇਣ, (1976) 2 SCC 58, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

"ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਭਾਜਨ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਅਸਤਿਤਵ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸਤਿਤਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਜਵਾਬ ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਅਸਤਿਤਵ ਹੋਵੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਪਰ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

29. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਕੂਲ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਭਾਵ, ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਜਾਂ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਤੇ 2009 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਲਈ।

30. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਏ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ (ਘੱਟਗਿਣਤੀ) ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ CBSE ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੀਬੀਐਸਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਹਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬੋਰਡ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕੁਝ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ.

31. ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿੱਚ. ਰੇਜੀਨਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਅਲਾਇਸਿਨ ਹਾਈ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (1972) 4 SCC 188 : AIR 1971 SC 1920, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਜੋ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

“ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਕਮ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਪਾਰਟੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕ ਜੋ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।”

32. ਕਿਮ. ਅਨੀਤਾ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ, ਉੱਚਾਹਾਰ, ਰਾਏ ਬਰੇਲੀ, (1992) 1 ਯੂ.ਪੀ.ਐਲ.ਬੀ.ਈ.ਸੀ 30:

"...30 ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਸਾਧਨਤਾ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮਿਸ ਹਬਨਸ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਮੀਰਟ ਅਤੇ ਅਨਜ, 1992 ਲੇਬਰ ਅਤੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਕੇਸਜ਼ 2070 (ਅੱਲ) ਵਿੱਚ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਈ-ਲਾਅਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ

ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਖਿਲਾਫ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਲੇ ਅਹਮਦ ਅਬਦੀ ਬਨਾਮ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ ਸਕੂਲਜ਼, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਅਤੇ ਅਨਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1977 ਅੱਲ. 539। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੇ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਈ-ਲਾਅਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਬਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਯ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਈ-ਲਾਅਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।"

33. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਥੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਿਆ ਸਟਾਫ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਾਂ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਲਈ ਉਚਿਤ ਉਪਾਯ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਖਿਲਾਫ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਈਲਾਅਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾਏ ਹਨ।

34. ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਜੋ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ [ਦੇਖੋ: ਸਤਿੰਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੇਂਟ ਪੌਲਸ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ [(2011) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 760]। ਫਿਰ ਵੀ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ [ਦੇਖੋ: ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵੇਂਕਟੇਸਵਰਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571]। ਇਸ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਇੱਕ "ਅਥਾਰਿਟੀ" ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ [ਦੇਖੋ: ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਦਾਸਿਵਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2005) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 657]। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ—ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਮੁਅੱਤਲੀ, ਤਬਾਦਲਾ, ਖਤਮੀ, ਆਦਿ [ਦੇਖੋ: ਅਪੋਲੋ ਟਾਇਰਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਪੀ. ਸੇਬਾਸਟੀਅਨ, (2009) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 360]।

35. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਨ ਇਰੀਗੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡ੍ਰੇਨੇਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, (2015) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 670, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

"43. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੀਕੀ ਅਤੇ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਜੋ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਰਾਜ' ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਖਿਲਾਫ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਟ ਨਹੀਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸਾਸਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਮਨ ਲਾਅ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਠੇਕਾ ਜਾਂ ਟੋਰਟਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਉਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਅਧੀਨ 'ਰਾਜ' ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਟ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ।

52. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਠੇਕਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਪਵਾਦ ਹਨ,

ਜਿਵੇਂ:

(i) ਜਦੋਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; (ii) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ/ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਰਾਜ' ਹੈ;

(ii) ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ 'ਵਰਕਮੈਨ' ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਔਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947 ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ 'ਸਥਿਤੀ' ਜੋੜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਔਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਹੈ ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਦਾਲਤ/ਔਦਯੋਗਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁੜ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇਣ ਲਈ।

36. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਉਲੇਖਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

1. ਸ਼੍ਰੀ ਅਨਾਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਾਧਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸਜੀਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਨ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ(1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691

2. ਜੀ. ਬਾਸੀ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਪਸ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2003) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225

3. ਪ੍ਰਾਗਾ ਟੂਲਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਏ. ਇਮਾਨੂਅਲ, (1969) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 585

4. ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਾਗਰ ਥਾਮਸ, (2003) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733

37. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਨੇਟ ਜੇਪਾਲ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਆਰ.ਐਮ. ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 2015 (13) ਸਕੇਲ 622, ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੇ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਾਜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੋਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਧਾਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਉਪਾਯ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਉਪਾਯ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਿਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਰਿਟ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਅਜਿਹੀ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

38. ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਿਟਿਡ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:- “ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਪੇਕਸ਼ਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ, ਧਾਰਾ 226 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਰਿਟ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਅਜਿਹੀ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਈ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਦਯੋਗ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ

ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਰਾਸਰ ਨਿੱਜੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕ

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

39. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਾਯ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿੰਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:-

“29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਉਪਾਯ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਪਾਯ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਉਪਾਯ ਵਜੋਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਕਾਰੀ ਜਾਂ ਲੋਕ/ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਆਂਕਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਜੋਂ ਬਖੂਬੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਲੋਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਲਾਗੂਕਾਰੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਜਾਏ ਉਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਲੋਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਇਨਕਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਲੋਕ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਪਾਯ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸੰਸਥਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਫਰਜ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ, ਫਿਰ ਵੀ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ, ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਾਯਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

40. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਖਰੀ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:-

"32. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਰਿਟ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਲਾਅ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਲਿਸਤਾ ਨਿੱਜੀ ਮੁਆਇਦਿਆਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

41. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਸਕਰਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਜਿਸ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਰਾਜ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

42. ਉਪਰੋਕਤ ਅਨਸ਼ਾਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ “38. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ

ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਪਬਲਿਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪਬਲਿਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਲਾਅ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਮੁਆਇਦਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਬਲਿਕ ਤੱਤ ਦੇ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੁਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਿਯੋਕਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਰਾਜ' ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਲਾਅ ਤੱਤ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

43. ਕਮੇਟੀ ਆਫ਼ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. v. ਐਮ.ਕੇ. ਗਾਂਧੀ, (2015) 17 SCC 353 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਰਿੱਟ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਰਾਜ"।

44. ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਚੰਦ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ Ors., (2019) 7 SCC 513 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਬੋਰਡ, ਕਿਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼.

45. ਸਤਿੰਬਲਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਕੂਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੰ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 30(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਹਨ ਸੰਵਿਧਾਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ

46. ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੀ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਰਾਇਚਨ ਅਬਰਾਹਮ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ., ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 2019 ਸਾਰੇ 96, ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

"38. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਕਟ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ. ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਏ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਧਾਰਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਲਿਖਤ. ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ 226. ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ 'ਰਾਜ' ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

47. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਕੇ. ਵਰਸ਼ਨੀ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਆਵਰ ਲੇਡੀ ਆਫ ਫਾਤਿਮਾ ਐਚ.ਐਸ.ਐਸ., ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8733-8734 ਦੇ 2003 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਜੁਲਾਈ 19, 2007 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਇੱਕ ਅਨਅਨੁਦਾਨਿਤ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਉਮਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

"ਦੋਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਨਅਨੁਦਾਨਿਤ ਨਿਜ਼ੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਜ਼ੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਯੁਲੂ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵੇਂਕਟੇਸਵਰਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਲਜ ਆਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ & ਅਨ੍., (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 4 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਜਨਹਿੱਤ ਦਾ ਤੱਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਉਸ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੈ, ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਾਯ ਦਾ ਵੀ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਸਮਿਤਾ ਬਸੁ & ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਬਾਲੀਗੰਜ ਸਿਖਿਆ ਸਮਿਤੀ & ਓਰਸ., (2006) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 680 ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਸੇਮਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਜ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਿਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਪਾਯ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤੱਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ, ਤਦਅਨੁਸਾਰ, ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਜ਼ੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ ਅਤੇ, ਤਦਅਨੁਸਾਰ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

48. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਿਆ ਰਾਮ ਮਿਸਰਾ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਨਾਰਾਇਣ ਕਾਲਜ, (1972) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 623 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1972 ਐਸ.ਸੀ. 1450 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਲਖਨਊ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਕਾਲਜ, ਸ੍ਰੀ ਜੈ ਨਾਰਾਇਣ ਕਾਲਜ, ਲਖਨਊ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਮਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਰਿਟ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ, ਮਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਾਲੇਜ ਅਤੇ ਉਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਆਡੀਓ ਅਲਟੇਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲੈਕਚਰਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸਿਰਫ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਿਰਫ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ। ਵਿਦਿਆ ਰਾਮ ਮਿਸਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ:

"12. ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜੋਦੀ ਬਨਾਮ ਏ.ਐਲ. ਪਾਂਡੇ (1965) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 713 ਦੇ ਮਾਮਲੇ

ਵਿੱਚ, 'ਕਾਲਜ ਕੋਡ' ਦੀ ਧਾਰਾ 8(ਵੀ)(ਏ) ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਨੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ, ਉੱਥੇ ਇੱਥੇ ਸਟੈਚਿਊਟ 151 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇੱਕ ਕੰਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸਿਰਫ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਟੈਚਿਊਟ 151 ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਜੋ ਕਿ ਕੰਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਆਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈ।

13. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੀਜੇ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਰਿਟ ਨਹੀਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.ਆਰ. ਤਿਵਾਰੀ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬੋਰਡ, ਆਗਰਾ, (1964) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 55 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1964 ਐਸ.ਸੀ. 1680 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਜ਼ਮੀ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਾਲਜ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਸੇਤਲਵਾਦ ਦਾ ਤਰਕ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤੀਜੇ ਅਪਵਾਦ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਕੀਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਇੱਕ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਜੋਧ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।"

49. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ 26(1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਰ ਸਕੂਲ ਸਰਵਿਸ ਰੂਲਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ. ਦੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਪੈਂਡਿਕਸ III ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ, ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਭਰਤੀ, ਹਾਜ਼ਰੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ, ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ, ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਸਜ਼ਾਵਾਂ, ਆਦਿ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਵਲੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਐਪੈਂਡਿਕਸ III ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮਾਡਲ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਅਸਾਮੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਦਾ ਨਿਯਮ 31 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਨਾ ਹੀ ਐਪੈਂਡਿਕਸ III ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਮਾਡਲ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਲਟਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਵਲੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

50. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਦੇ ਅਧਿਆਇ VII ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਜਿਆਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ

ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਸੰਬੰਧਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਿਰਫ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਸੀ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੇਵਾ ਦਾ ਠੇਕਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਉੱਤੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ, ਸਿਰਫ ਠੇਕੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਉੱਤੇ ਹੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਉਪਾਅ ਹੋਰ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

51. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਰਿਟ ਸਿਰਫ ਤਦ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

52. ਟੀ.ਐਮ.ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, (2002) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 481, ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ-ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸੇਂਟ ਜ਼ੇਵੀਅਰ ਕਾਲਜ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, (1974) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 717, ਅਤੇ ਉਨਿੱਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਪੀ.ਜੇ. ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ (1993) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 111, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਬਿੰਦੂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ “ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਸਾਵੇ ਗੈਰ-ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ” ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਿੰਦੂ ਉੱਠੇ ਸਨ:-

“5. (c) ਕੀ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਮਾਨਤਾ ਸਮੇਤ ਸੰਬੰਧਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਛਾਣ/ਇਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ, ਅਤੇ ਸਟਾਫ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਫੀਸਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਨਾਲ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਗੇ?

ਏ. ਜਿਹੜੇ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਨਿਯਮਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਨਅਨੁਦਾਨਿਤ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਾ ਨਾਪ ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਟਾਫ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਏਜੰਸੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਧਿਆਪਕ ਸਟਾਫ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਤੰਤਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਚਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਅਜਿਹਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇੱਕ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਰਜਾ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਦਾ ਹੋਵੇ. ਰਾਜ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਤਨਖਾਹਾਂ, ਤਜਰਬੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਦਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਸਰਕਾਰ/ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਨਅਨੁਦਾਨਿਤ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ, ਜੋ ਬੇਈਮਾਨ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੈੱਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।”

53. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਨ।

54. ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਉਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਮਿਨੇ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਇੱਕ ਅਨੁਦਾਨ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸਕੂਲ ਹੈ ਜੋ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ "ਰਾਜ" ਜਾਂ "ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ/ਸਾਧਨਾਂ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਥੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ "ਰਾਜ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿੱਤੀ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸਿਰਫ ਨਿਯਮਨ ਹੈ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸੀ।

55. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮਾਚਾਰਿਯੁਲੁ (ਉਪਰੋਕਤ), ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ (ਉਪਰੋਕਤ), ਸੁਸ਼ਮਿਤਾ ਬਸੁ ਬਨਾਮ ਬਾਲੀਗੁੰਜੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ, (2006) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 680, ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਦਿੱਲੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਗਾਂਧੀ (ਉਪਰੋਕਤ)।

56. ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਫੋਲੋ ਕੀਤਾ।

57. ਅਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿਚਕਿਚਾਹਟ ਦੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੱਖਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਕਾਮ ਲਿਆ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

58. ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਇਲਾ 49(2) ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਤਬ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਸੁਪਰਾ) ਵਾਂਗ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ,

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

59. ਮਾਰਵਾੜੀ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਯ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤੇ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗ੍ਰਾਂਟ-ਇਨ-ਏਡ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇੰਸਪੈਕਟਰ (ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ) ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਜੀ ਤੱਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

60. ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਚੰਦ ਠਾਕੁਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ੍ਵਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ ਉੱਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨਿਜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਜੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਬਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਨਿਜੀ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ।

61. ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੇਕਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪਲ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰ ਵਿਵਾਦ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਮਦਨ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਧੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈ ਕੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਮੰਡੇਮਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪੇਰਿਫੇਰਲ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

62. ਸਾਡਾ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਧੂਰਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੇਸ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਾਗੋ ਕੁੰਨਾ, (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 303 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਜਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚਾਰੇ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮਿਸ਼ਨ ਖਿਲਾਫ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ/ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਨਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਸਾਵਰਨ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹਰ ਜਨਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ/ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ "ਅਥਾਰਟੀ" ਜਾਂ "ਵਿਅਕਤੀ" ਖਿਲਾਫ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਫੰਕਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਨਾ ਹੋਣ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਜਾਂ ਸਾਵਰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਣ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਹੇਠਾਂ ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

“17. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂਲ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਫੰਕਸ਼ਨ ਜਨਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਮੰਡੇਮਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਹਸਪਤਾਲ ਰਾਮਕ□□ਣ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ

ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਕ□□ਣ ਪਰਮਹੰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਿਸ਼ ਸਨ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਲਈ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਕ "ਆਤਮਨੋ ਮੋਕਸ਼ਾਰਥਮ ਜਗਦ ਹਿਤਾਯ ਚਾ" ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਮਕ□□ਣ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਕ□□ਣ ਪਰਮਹੰਸ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਹਾਰਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਧਰਮ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨਾਂ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ, ਚਲਾਉਣਾ, ਸੰਭਾਲਣਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ/ਪਿੱਛੜੇ/ਆਦਿਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਆਮ ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਭੇਦ ਦੇ। ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸਵੈਚਾਇਕ, ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੁਭਾਵ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਲਾਭਕਾਰੀ ਇਕਾਈ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਸਾਰਵਭੌਮਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਨ।

19. ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਰਾਮਕ□□ਣ ਮਠ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਟ੍ਰੱਸਟੀਜ਼ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਧਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਵਿੱਚ ਵੇਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇ। ਰੋਲ 'ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਕੋਰਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬਾਡੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਆਫ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ, ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਸਤਕਸ਼ੇਪ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

20. ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਦੋ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ [ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਾਧਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸ ਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ, (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691]। ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ [ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਾਧਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸ ਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ, (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691] ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਟਰੱਸਟ ਇੱਕ ਕਾਲਜ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਗੁਜਰਾਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਤਨ ਪੈਮਾਨੇ ਸਨ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦ

20.1. ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।

20.2. ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ।

20.3. ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

20.4. ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

20.5. ਸਾਰੀਆਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਵਲੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

20.6. ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

20.7. ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਇਸ ਲਈ, ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੁਭਾਵ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਉੱਤੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹਨ।

21. ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਟਾਫ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਪਰ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ-ਫਰਜ਼ ਸੰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹਨ। ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੇ ਉਪਾਯ ਲਈ ਸੁਲਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਨਿਆ ਕਿ "ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਾਲ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ", ਇਸ ਨੇ ਦੋ ਅਪਵਾਦ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 698, ਪੈਰਾ 13)।

"15. ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੈਂਡੇਮਸ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂਡੇਮਸ ਨਹੀਂ ਚਲੇਗਾ। ਇਹ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦੇ ਦੋ ਅਪਵਾਦ ਹਨ।"

22. ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ [ਅੰਦੀ ਮੁਕਤਾ ਸਾਧਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਾਜੀ ਵੰਦਾਸ ਸਵਾਮੀ ਸੁਵਰਣ ਜਯੰਤੀ ਮਹੋਤਸਵ ਸਮਾਰਕ ਟਰੱਸਟ ਬਨਾਮ ਵੀ.ਆਰ. ਰੁਦਾਨੀ, (1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 691] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧੀਨ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ "ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਫਰਜ਼" ਅਤੇ "ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜ" ਨੂੰ ਕੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਉਪਾਯ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਅਗਾਉਂ ਬੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ।

25. ਇਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [ਰਮੇਸ਼ ਅਹਲੂਵਾਲੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 331 : (2013) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 456 : 4 ਐੱਸ.ਈ.ਸੀ. 715], ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

26. ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸਾਗਰ ਥੋਮਸ [ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸਾਗਰ ਥੋਮਸ, (2003) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 733] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ... ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ : (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 748, ਪੈਰਾ 18)

"18. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ, ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਉਭਰ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (i) ਰਾਜ (ਸਰਕਾਰ) ਖਿਲਾਫ; (ii) ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ; (iii) ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ; (iv) ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ; (v) ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਪੋਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਹੈ; (vi) ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਭਾਅਤ ਫੰਡਿੰਗ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਾਡੀ; (vii) ਪਬਲਿਕ ਡਿਊਟੀ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਨੇਚਰ ਦੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਦਾਇਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਾਡੀ; ਅਤੇ (viii) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਬਾਡੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

63. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਮਿਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਅੱਲਾਹਾਬਾਦ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਉੱਤਮ ਚੰਦ ਰਾਵਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ., ਜੋ ਕਿ (2021) 6 ਆਲ ਐਲਜੇ 393 (ਐਫਬੀ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

"(i) ਕੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਕਿ ਉੱਦਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਬਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਅਨਿਵਾਰਿਤ ਤੱਤ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਉਸ ਪਬਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ?"

64. ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿੱਤਾ:-

"16. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਾਡੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਬਲਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ/ਪਬਲਿਕ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਮਿਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਹਰੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

17. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (i) ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ; (ii) ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ; (iii) ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ; (iv) ਰਾਜ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀ; (v) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤ ਪੋਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ; (vi) ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਭਾਅਤ ਫੰਡਿੰਗ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ; (vii) ਲੋਕ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਲੋਕ ਕੁਦਰਤੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ; ਅਤੇ (viii) ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

18. ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ/ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਏ ਜਾਂਦੇ “ਲੋਕ ਫੰਕਸ਼ਨ” ਅਤੇ “ਨਿੱਜੀ ਫੰਕਸ਼ਨ” ਵਿੱਚ ਬਾਰੀਕ ਰੇਖਾ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਇਸਨੂੰ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

19. ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਲੋਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਲੋਕ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ। ਰਿਟ ਦੀ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਟੈਸਟ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

1. ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਲੋਕ ਡਿਊਟੀ/ਲੋਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ।

2. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ।

20. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਯਮਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਥੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸੁਭਾਅਤ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਜਾਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

65. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਨਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਹਲੂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਐਸਈ ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਦਾ

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਫਿਲੀਏਸ਼ਨ ਬਾਇਲਾਜ਼ ਦੀ ਐਪੈਂਡਿਕਸ-IV ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਐਪੈਂਡਿਕਸ-IV ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿਯਮਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੁਵਿਧਾ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਧਾਰਾ 6 ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

“6. ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ: ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ। ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿਯਮਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

66. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਅਲਪਸੰਖਿਆਕ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿਯਮਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

67. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਿਯਮਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ (ਸਕੂਲ) ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਫੈਡਰਲ ਬੈਂਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਾ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਬੈਂਕ ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਿਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

“33. ... ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਕੰਪਨੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਬੈਂਕ ਵਜੋਂ ਬੈਂਕਿੰਗ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਸੰਘ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਜਨਤਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਨਿਯਮਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਨਿਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਇੱਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰੇ, ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਚੈਲੇਂਜ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਬੈਂਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ।”

34. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਰਾਸਰ ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਜੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਢਾਂਚਾਬੱਧ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅਪਵਾਦ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ [ਕੇ.ਕੇ. ਸਕਸੇਨਾ ਬਨਾਮ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਨਿਕਾਸੀ, (2015) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 670 : (2015) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸਿਵ) 654 : (2015) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 119] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ, 1947 ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਇੱਕ ਕਾਮਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਸਿਦਾਂਤ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

35. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਲੀਨਿਕਲ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਨਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਕਟ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਲੀਨਿਕਲ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ ਹਸਪਤਾਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੇਵਾ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਨਿੱਜੀ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਵਿਭਾਜਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

68. ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

(ਅ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬਿਨੈਪੱਤਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਉਣਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਨਤਕ ਨੂੰ ਉਹ ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਦਾਇਤਵ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਜਨਤਕ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਲਾਭ ਲਈ ਇਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਨਤਕ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਬ) ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਗਲਤੀਆਂ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਕਰਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਅੰਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾਂ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਯਾ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਿਯੋਕਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ “ਰਾਜ” ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਸੀ।

(ਸ) ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਣ, ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਜਨਤਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਕਿ “ਜਨਤਕ ਕਾਰਜ” ਜਾਂ “ਜਨਤਕ ਫਰਜ਼” ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਸਾਧਾਰਣ ਸੇਵਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਏ ਗਏ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਲ ਜਾਂ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਸੇਵਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ।

(d) ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਬਿਨਾ-ਸਹਾਇਤਾ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦਾ ਕੋਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ "ਏ" ਜਾਂ "ਬੀ" ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਾਲ ਅਣਛੁੱਟਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਹਟਾਉਣੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੋਕਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਜਨਤਕ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ।

(e) ਮੂਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਤੱਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂਡੇਮਸ ਦਾ ਰਿਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੁਭਾਵ ਦੀ ਸੀ।

69. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣਾ ਉਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੂਲ ਰਿਟ ਅਰਜ਼ੀ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

70. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਰਿਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 485 ਦੇ 2017 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਟ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਦੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਸੀਬੀਐਸਈ ਨਾਲ ਖੁਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਲਬਧ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਯ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਅਨਿਆਥਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

71. ਖਰਚੇ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

72. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

(ਸਹਾਇਕ: ਅਰਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਐਲਸੀਆਰਏ) ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate